IBR op sch arnierpunt

Duits bestrijdingsplan zet België a an tot herziening 'eigen' strategie

De discussie rond een IBR-bestrijdingsprogramma zit in België momenteel op een scharnierpunt. Aanleiding is het door de Europese Unie goedgekeurde Duitse plan van aanpak tot verplichte bestrijding en de economische impact ervan op de omringende landen.

Er zijn in de Europese wetgeving geen dwingende voorschriften hoe de lidstaten de Infectieuze Bovine Rhinotracheïtis (IBR), in de volksmond ook wel Canadese griep genoemd, moeten bestrijden of uitroeien. Dit houdt in dat de landen individueel vrij kunnen beslissen over de bestrijdingspolitiek.
In Europa hebben zes landen de status 'officieel IBR-vrij": Finland, Denemarken, Zweden, Noorwegen, Zwitserland en Oostenrijk. Duitsland, een grote afnemer van Nederlands vee, bezit sinds kort een verplicht bestrijdingsprogramma en heeft recentelijk bij de Europese autoriteiten de artikel-9-status verkregen met als gevolg dat op veterinair-sanitaire gronden de export naar Duitsland bemoeilijkt wordt. Fok- en gebruiksrunderen moeten eerst gedurende 30 dagen in quarantaine en moeten ten minste 21 dagen serologisch onderzocht worden op afwezigheid van IBR. Slachtrunderen zijn hieraan niet onderworpen op voorwaarde dat de slachting onmiddellijk volgt. Voor runderen voor afmesting op stal volstaat het dat ze gevaccineerd zijn tegen IBR. Als de Duitse afmestingsbedrijven ook de status IBR-vrij verwerven zal ook voor mestrunderen dezelfde procedure gelden als voor fokrunderen.
In Portugal, Frankrijk en Nederland blijft de bestrijding vooralsnog op vrijwillige basis. 46 procent van de Franse veehouderijen of zo'n 100.000 bedrijven zijn gecertificeerd IBR-vrij. In Nederland is 30 procent van de bedrijven IBR-vrij en 40 procent zit in een fase om het te worden. De beschikbare informatie over de precieze toestand op de Belgische bedrijven is gebaseerd op steekproefonderzoeken. Het voorkomen van IBR op koppelniveau wordt in België geschat op 67 procent. 99,9 procent van de rundveebedrijven heeft het statuut I0 of anders gezegd IBR-statuut onbekend. Ook in België gebeurt de bestrijding sinds 1997 op vrijwillige basis. Maar minder dan twintig bedrijven op een totaal van een kleine 32.000 rundveebedrijven werd tot op heden gecertificeerd IBR-vrij.

Impact op bedrijfsvoering

IBR is een virusinfectie die alle leeftijdscategorieën bij het rundvee aantast. Het wordt veroorzaakt door het Bovine Herpesvirus type 1 (BHV1). Dit virus is voor de mens ongevaarlijk en verwant aan het Aujeszkyvirus. Na besmetting is een rund levenslang virusdrager. Het virus kan jarenlang in de koe aanwezig blijven zonder dat het ziekte veroorzaakt. Vervolgens kan het ineens weer actief worden onder invloed van een stress-situatie (bijvoorbeeld na transport) of een periode van weerstandsvermindering (ziekte, kalving). Het rund gaat het virus dan weer uitscheiden, ook via sperma, en kan zo andere runderen besmetten. IBR veroorzaakt op het bedrijf schade in de vorm van problemen aan de luchtwegen en longen, sterfte, vruchtbaarheidsproblemen en groeivertragingen. Aangezien IBR, in tegenstelling tot BVD, in België subklinisch aanwezig is, valt het moeilijk te berekenen wat de kosten van de schade zijn voor de rundveehouder.
Beperkingen bij de afzet van het vee is dan ook de markteconomische inzet van een bestrijdingsprogramma. Volgens de laatst beschikbare gegevens van de wereldvoedselorganisatie FAO exporteerde België in 2003 219.508 stuks rundvee (acht procent van de rundveestapel) voor een waarde van 164 miljoen dollar. Dit is 0,7 procent van de totale landbouwexportwaarde. 'Op het eerste gezicht een peulschil, maar de invloed op de prijsvorming op de interne markt zou wel eens bijzonder groot kunnen zijn,' verzekert Benoit Cassart, secretaris van de Federatie van veehandelaars, hierbij verwijzend naar de terugval van de marktprijzen tijdens de twee BSE-crisissen. Zeventig procent van de runderen (kalveren en mager rundvee) die België jaarlijks uitvoert vindt zijn weg naar Nederland. Cassart schat dat bij een eventuele exportbelemmering naar de omringende landen, in het bijzonder naar Nederland dus, een prijsdaling van 125 euro per dier in het verschiet ligt.

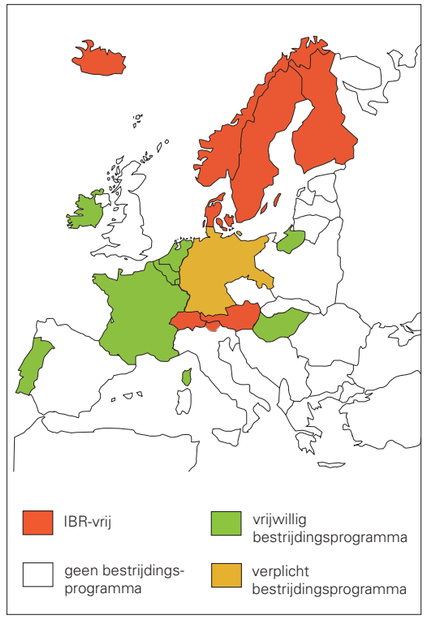

IBR-status in Europa

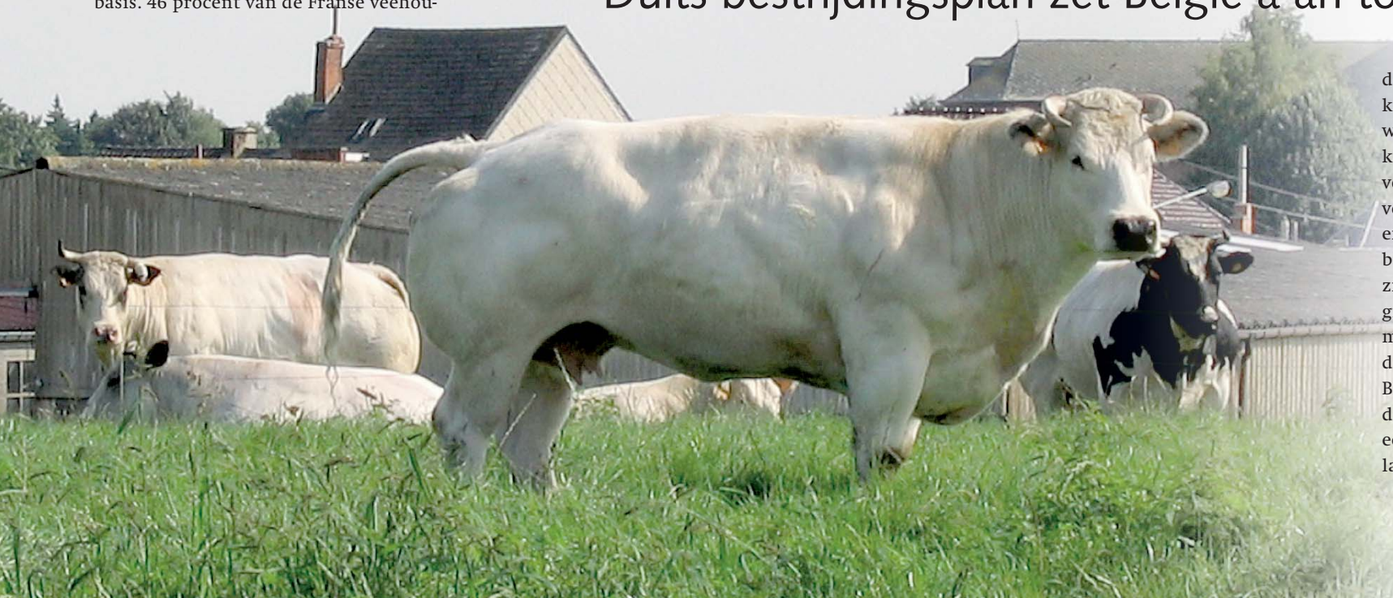

Het voortouw genomen om commerciële redenen

Het Belgisch-witblauwfokbedrijf 'du Stordeur' is aan de vijfde generatie bedrijfsleiders toe. Het fokbedrijf van de familie Weverberg uit het Waalse Petit-Enghien maakte in de jaren zeventig en tachtig naam in het fokkerijcircuit. Fantaisie du Stordeur (v. Harmonieux de l'Agneau) werd in 1978 Belgisch kampioene te Brussel en verschillende stieren uit het bedrijf vonden een standplaats op de KI-centra te Mons en Ciney. Ook in het buitenland is de fokkerij uit Petit-Enghien gekend. Bezoekers uit Frankrijk, Spanje, het Verenigd Koninkrijk, Italië, Ierland en zelfs Oostenrijk komen er geregeld over de vloer om fokvee aan te kopen. 'De buitenlandse interesse voor IBR-vrij witblauw fokvee is de eigenlijke aanleiding geweest om op vrijwillige basis de zaken aan te pakken,' vertelt Jean-François Weverberg (45).
'De vaccinatie van het jongvee tegen IBR met een neusspray werd stopgezet in 1986,' somt Weverberg de maatregelen op, 'maar de vaccinatie tegen andere vormen van griep werd behouden. Een dubbele omheining met een tussenafstand van één meter werd geplaatst op de weilanden waar diercontact met andere veekoppels mogelijk was. De aankoop van IBR-positieve dieren, veelal dekstieren voor de terugkomers, werd stopgezet en een jaarlijks serologisch onderzoek werd aangevat.'
Bij een eerste screening in 1991 tekende 20 procent van de dieren nog positief vanwege vroegere vaccinaties. Dit bleef zo tot in 1994 omdat die dieren niet onmiddellijk werden afgevoerd. 'Afvoer was financieel niet haalbaar', legt de veehouder uit. 'Bovendien was het vervangingspercentage met maximaal twee kalvingen per dier zeer hoog.' Bij het onderzoek in 1995 was nog 15 procent van de dieren positief. Sinds 1996 en tot op heden is het bedrijf bij de screenings volledig vrij van IBR. 'Tien jaar hebben we nodig gehad om IBR-vrij te geraken,' vat Weverberg samen. 'Indien we de IBR-positieve dieren hadden afgevoerd waren we waarschijnlijk al vrij na vijf jaar.'
De deelname aan keuringen werd met pijn in het hart stopgezet, waardoor de verkoop van fokvee in het binnenland daalde. 'Ja, we hebben meer geïnvesteerd tot nu toe dan teruggewonnen,' zegt Jean-François Weverberg, terwijl hij de financiële balans tracht op te maken, 'maar het betalen van de jaarlijkse bloednamen en analysekosten was niet de moeilijkste opgave. Wel het vinden van IBR-negatieve dekstieren die op het vlak van vleeskwaliteiten ook nog voldeden aan onze eisen.'

Jean-François Weverberg: 'Tien jaar hebben we nodig gehad om een IBR-vrije veestapel op te bouwen'

Verplicht of vrijwillig

In België liggen drie nieuwe bestrijdingstrategieën op de tafel van de wetgever: een algemeen verplichte bestrijding, een vrijwillige bestrijding of een tussenvorm met verplichte bestrijding na een aanloopperiode van vijf jaar van vrijwillige bestrijding. De definitieve keuze komt aan de sector toe gezien IBR geen gevaar oplevert voor de volksgezondheid dan wel een markteconomische ziekte is. 'De syndicale landbouworganisaties in Vlaanderen en Wallonië zitten grotendeels op dezelfde lijn,' zegt Paul De Winter van de Boerenbond. 'Wij gaan voor de tussenvorm.'

Guy Nantier